

Nr 159.

Av herr **Björck**, om vidgad rätt till eftergift från bestämmelserna i lagen om skyddskoppympning.

På grund av beslut av 1916 års riksdag utfärdades lagen om skyddskoppympning den 2 juni samma år. Sagda lag stadgar såsom allmän regel, att barn skall undergå skyddskoppympning senast under det kalenderår, då det fyller 6 år. Emellertid medgivnas vissa undantag, av vilka i detta sammanhang särskilt torde böra uppmärksammas den s. k. samvetsklausul, som inrymmes i lagens § 4 mom. 3. Där stipuleras, att om den, som är ansvarig för barns befordran till ympning, hyser farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, och det med hänsyn till förebragta omständigheter måste antas, att sådan farhåga har sin grund i vederbörandes *personliga erfarenhet* av något fall av dylik ohälsa, som inträffat i samband med ympning av barn, må barnet under vissa förutsättningar undantagas från ympning. Skriftlig ansökan i sådant syfte skall inges till medicinalstyrelsen *senast under det kalenderår, då barnet fyller 5 år*. Innan ansökningen göres, åligger det sökande att *personligen inställa sig* i Stockholm inför överståthållarämbetet, i annan stad inför magistraten och på landet hos landsfiskalen i orten samt förebringa utredning om skälen för sina betänkligheter mot ympningen. Protokoll skall föras över vad vid sökandens inställelse förekommit och har sökanden att vid sin ansökning foga utdrag av detta protokoll. Finner medicinalstyrelsen vid sin prövning av ansökan, *som rätteligen skett*, sådana skäl icke vara förebragta, att undantagande från ympning må meddelas, har styrelsen att underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Efter min mening kan samhället icke avhända sig det skyddsmedel mot en förödande farsot, som vaccinationen mot kopporna utgör. Jag är sålunda alldeles främmande för den tanken, att ens under de från epidemier fria perioderna en *allmän* eftergift beträffande den enskildes plikt att foga sig i de för uppnående av detta samhällsskydd erforderliga åtgärderna skall kunna ifrågakomma. Men å andra sidan bör samhället icke bruka större våld, än nöden kräver. Och i detta avseende vill det förefalla, som om utformningen av nyss angivna undantagsbestämmelse icke kan anses tillgodose skäliga anspråk.

Vid bedömande av denna fråga torde det förtjäna uppmärksammas, att under de år som förflutit, sedan ympningslagen av riksdagen antogs, åtskilligt inträffat, som hos oss, liksom fallet varit i utlandet, motiverar en nyprövning av det föreliggande spörsmålet. Särskilt må erinras om de betänkliga

komplikationer i samband med vaccinationen, som i vissa främmande länder, exempelvis Holland och Storbritannien, i ganska stort antal konstaterats i form av s. k. postvaccinal encephalit och vilka, låt vara tills vidare mera sporadiskt, framträtt även i vårt land och även där krävt dödsoffer. Det kan icke förtänkas föräldrar, om de med vetskap om denna allvarliga risk göra sig den frågan, huruvida ett strängt fasthållande vid ympningsplikten under normala förhållanden är oundgängligt. De numera livliga luftfartsförbindelserna ha också öppnat möjlighet att vid hotande smittofara snabbt tillföra en ort vaccin i erforderlig mängd, varigenom tidigare framträdande svårigheter för en massvaccination av befolkningen i fall av epidemi väsentligen minskats. Jämväl måste ihågkommas, att samhällets vakthållning gentemot smittofaran med den allmänt medicinska utvecklingen nått en betydligt ökad effektivitet.

Nu berörda omständigheter synas mig motivera och möjliggöra en uppmjukning av det dispensförfarande, som gällande lagstiftning inrymmer, och jag har mig också bekant, att överväganden i sådan riktning skett på sakkunnigt håll. Emellertid torde det här gälla, att vad som skall göras bör komma till stånd så snart som möjligt, och då inga hållpunkter föreligga för ett bedömande om och när de åsyftade övervägandena kunna leda till praktiska resultat, har jag ansett mig böra bringa ärendet under riksdagens prövning i syfte att omedelbart uppnå en i och för sig önskvärd uppmjukning av dispensförfarandet.

Det torde till en början kunna betraktas såsom opåkallat, att ansökning om befrielse från ympning nödvändigtvis skall ske under de omständliga former, som ovan anförda lagrum förutsätter såsom oeftergivliga. I denna som i andra angelägenheter bör en skriftligt motiverad framställning kunna anses tillfyllest. Vidare synes mig icke erforderligt, att ansökan om befrielse ovillkorligen skall ingivas, innan barnet fyllt fem år. I många fall konfronteras föräldrarna praktiskt med problemet, först då barnet blivit ett eller ett annat år äldre, men då äro tyvärr dispensmöjligheterna försuttna. Och slutligen ha de först i senare tid uppdagade svåra encephalitkomplikationerna givit riskmomentet vid vaccinationen ett så vidgat utrymme, att det icke kan anses rimligt att som ofrånkomligt villkor uppställa vederbörandes *personliga* erfarenhet om något fall av ohälsa såsom grund för de yppade farhågorna.

Såsom redan betonats får en uppmjukning av dispensbestämmelsen i nu angivna avseenden icke innebära ett uppgivande av ympningsplikten. Givetvis skall vid smittofarans akutisering ympningsskyldighet alltjämt inträda även i de fall, där befrielse lämnats. Det synes mig innebära en konsekvens av en dylik utsträckt dispensering, att tillträdet till olika utbildningsanstalter icke längre göres beroende av fullgjord vaccinationsplikt.

Utifrån nu antydda överväganden har jag ansett mig böra ifrågasätta, att § 4 mom. 3 i lagen om skyddskoppympning må erhålla följande ändrade lydelse:

Säger sig någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt § 2, hysa farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa, som ej är blott tillfällig, må barnet efter framställning, som skall ingivas till medicinalstyrelsen, undantagas från ympning enligt nämnda paragraf.

Finner medicinalstyrelsen vid prövning av ansökning, varom här är fråga, sådana skäl icke vara förebragta, att undantagande från ympning må meddelas, skall ärendet underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Det är min övertygelse, att inför en allmänna utbredd kännedom om de vid skyddskoppymplingen iakttaga komplikationerna ett envist fasthållande vid hittills rådande ordning lätt nog kan skapa en opinion, vilken kan utsätta det värn gentemot en förödande farsot, som vaccinationen utgjort och utgör, för en så hård påfrestning, att detsamma icke längre låter sig upprätthålla. Inför detta perspektiv synes mig den enda rimliga och försvarliga ståndpunkten vara att i tid jämka så, att skälig anledning till klander undanröjes.

Under hänvisning till det anförda tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville besluta att § 4 mom. 3 av lagen om skyddskoppympling den 2 juni 1916 skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Säger sig någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt 2 §, hysa farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa som ej är blott tillfällig, må barnet efter framställning, som skall ingivas till medicinalstyrelsen, undantagas från ympning enligt nämnda paragraf.

Finner medicinalstyrelsen vid prövning av ansökning, varom här är fråga, sådana skäl icke vara förebragta, att undantagande från ympning må meddelas, skall ärendet underställas Kungl. Maj:ts prövning.»

Stockholm den 20 januari 1930.

Wilhelm Björck.

